

Rapportage
Docenten in het voortgezet onderwijs
en de financiering van leermiddelen

In opdracht van: GEU
Contactpersoon: mevrouw N. Bosch

Utrecht, november 2007
DUO MARKET RESEARCH
drs. Vincent van Grinsven
drs. Liesbeth Mondrian

Postbus 681
3500 AR Utrecht
030 263 1080 (t)
030 261 6944 (f)
info@duomarketresearch.nl
www.duomarketresearch.nl

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	2
2	ONDERZOEKSDOELSTELLING.....	3
3	ONDERZOEKSOPZET	4
4	SAMENVATTING.....	6
4.1	Inleiding	6
4.2	Houding ten opzichte van opname van de financiering van leermiddelen in de lumpsum	6
4.3	Gevolgen van de regeling	7
4.4	Perceptie van kosten	9
4.5	Gebruik van methoden van educatieve uitgeverijen	10
4.6	Gebruik van zelf ontwikkelde leermiddelen.....	11
5	RESULTATEN.....	12
5.1	Bekendheid met en algemene houding tegenover de regeling.....	13
5.2	Positieve en negatieve gevolgen van de regeling	16
5.3	Perceptie van de kosten.....	25
5.4	Gebruik van methoden van educatieve uitgeverijen	27
5.5	Gebruik van zelf ontwikkelde leermiddelen.....	28
5.6	Bekendheid met de GEU	36
5.7	Achtergrondvragen.....	37

1 INLEIDING

Vanaf het schooljaar 2008/2009 wordt de financiering van leermiddelen in de lumpsum van de scholen in het voortgezet onderwijs opgenomen. Op het moment van het onderzoek liep echter nog de discussie nog of het ingangsjaar 2008/2009 ook zou gelden voor leerlingen in de bovenbouw.

Het financieren van leermiddelen in de lump sum is een breuk met de huidige praktijk waarin leermiddelen door de school worden voorgeschreven en door de ouders (via de schoolboekhandel of via het schoolboekenfonds) worden aangeschaft. De nieuwe financiering van leermiddelen geeft scholen veel vrijheid bij de aanschaf van leermiddelen: het gehele (niet geoordeelde) budget kan worden besteed aan de leermiddelen van de uitgeverijen (GEU-leden en niet-leden), maar het is ook mogelijk dat scholen ervoor kiezen een deel van het budget te reserveren om eigen leermiddelen te ontwikkelen of anderszins te besteden.

In opdracht van de GEU hebben wij in mei 2007 reeds onderzoek uitgevoerd naar de houding van schoolmanagers in het voortgezet onderwijs ten opzichte van opname van de financiering van de leermiddelen in de lumpsum. Uit de resultaten van dit onderzoek bleek o.a. dat een relatief grote groep schoolmanagers in overweging neemt de levensduur van een lesmethode met een jaar te verlengen en/of zelf (of in samenwerking met andere scholen) leermiddelen te gaan ontwikkelen. Dit tegen de achtergrond dat men vreest met het budget per leerling van € 308¹ niet uit te komen.

In het onderhavige onderzoek hebben wij de *docenten* betrokken teneinde inzicht te krijgen in hun oordeel omtrent de opname van de financiering van leermiddelen in de lumpsum.

In dit kader heeft DUO MARKET RESEARCH in september 2007, net vòòr prinsjesdag, een onderzoek onder docenten uitgevoerd.

---

¹ Dit bedrag werd gebaseerd op het toenmalige voorstel om € 295 beschikbaar te stellen voor de regeling

2 ONDERZOEKSDOELSTELLING

De onderzoeksdoelstellingen luiden:

1. *Inzicht krijgen in het beeld dat docenten hebben van leermiddelen die door educatieve uitgeverijen worden ontwikkeld.*
2. *Inzicht krijgen in de houding van docenten ten opzichte van het door de school zelf ontwikkelen van leermiddelen.*
3. *Inzicht in de houding van docenten in het voortgezet onderwijs ten opzichte van opname van de financiering van leermiddelen in de lumpsum.*

3 ONDERZOEKSOPZET

Er is gekozen voor een kwantitatief onderzoek dat online is verricht. Hierbij is gebruik gemaakt van de ASSU-database die namen van docenten en hun directe e-mailadressen bevat.

De onderzoeksdoelgroep bestaat uit docenten in het voortgezet onderwijs die werkzaam zijn in het vmbo, havo en vwo: alle vakken en alle leerjaren.

Het veldwerk is als volgt verlopen:

- docenten in het voortgezet onderwijs hebben een e-mail ontvangen met een korte uitnodiging tot deelname aan het onderzoek. In deze e-mail is een persoonlijke URL verwerkt waarmee de deelnemer de vragenlijst kon activeren;
- de vragenlijst is online, via de browser, ingevuld;
- na een week is een reminder verstuurd.

We hebben ten behoeve van dit onderzoek gebruik gemaakt van een bestand met 10.500 namen en e-mailadressen van docenten. Er werd een disproportionele steekproef aangeleverd van 3.500 docenten vmbo, 3500 docenten havo en 3500 docenten vwo.

In totaal is een netto steekproef gerealiseerd van n=1.114 docenten die de vragenlijst volledig hebben ingevuld ofwel een respons van 11%.

We hebben de docenten ingedeeld op basis van het onderwijstype waarin zij de meeste uren werken. Dit leverde de volgende steekproefaantallen op:

- docenten vmbo: n=379;
- docenten havo: n=299;
- docenten vwo: n=436.

Binnen het vmbo hebben wij een uitsplitsing gemaakt naar een drietal groepen:

- Docenten die binnen het vmbo uitsluitend lesgeven aan de theoretische leerweg (n=252).
- Docenten die binnen het vmbo lesgeven aan de kaderberoepsgerichte en de basisberoepsgerichte leerweg (n=88).
- Docenten die in een andere dan hiervoor genoemde combinatie van de vier leerwegen (B, K, G en T) lesgeven (n=39).

Om inzicht te geven in de nauwkeurigheidsmarges bij diverse steekproefgroottes is hieronder een tabel opgenomen waarin bij verschillende steekproefgroottes de bijbehorende nauwkeurigheidsmarges zijn vermeld. Hierbij is uitgegaan van een betrouwbaarheid van de resultaten van 95% (betrouwbaarheid = de mate waarin bij herhaalde meting, dezelfde resultaten worden verkregen).

Steekproefgrootte	Uitkomst 50%-50%	Uitkomst 75%-25%	Uitkomst 90%-10%
300	5,7%	4,9%	3,4%
500	4,4%	3,8%	2,6%
700	3,7%	3,2%	2,2%

Toelichting op de tabel

Bij een steekproef van 700 docenten dient er bij een resultaat '75% oordeelt positief over de consequenties van de lumpsumregeling' rekening mee te worden gehouden dat het werkelijke percentage zal liggen tussen 71,8% (75% -/- 3,2%) - 78,2% (75% + 3,2%).

Voor het onderzoek is een vragenlijst opgesteld van circa 40 vragen, waarvan circa 5 open vragen.

4 SAMENVATTING

4.1 Inleiding

De onderzoeksdoelstellingen luiden:

- Inzicht krijgen in de houding van docenten in het voortgezet onderwijs ten opzichte van opname van de financiering van leermiddelen in de lumpsum.
- Inzicht krijgen in het beeld dat docenten hebben van leermiddelen die door educatieve uitgeverijen worden ontwikkeld.
- Inzicht krijgen in de houding van docenten ten opzichte van het door de school zelf ontwikkelen van leermiddelen.

4.2 Houding ten opzichte van opname van de financiering van leermiddelen in de lumpsum.

Vanaf schooljaar 2008/2009 wordt de financiering van leermiddelen in de lumpsum van de scholen in het voortgezet onderwijs opgenomen. Concreet betekent dit dat de bekostiging van schoolboeken voor rekening van de school zelf komt. Een ruime meerderheid van de docenten (82%) blijkt bekend te zijn met deze regeling. Ter vergelijking: het in het voorjaar 2007 uitgevoerde onderzoek onder schoolmanagers in het voortgezet onderwijs laat zien dat 97% van de schoolmanagers met deze regeling bekend was.

Ruim een derde van de docenten, 37%, staat positief tegenover de genoemde regeling en 44% negatief. Deze percentages staan in schril contrast met de houding van *schoolmanagers*: tweederde van de schoolmanagers bleek in voorjaar 2007 positief tegenover de regeling te staan en 20% negatief.

Docenten die zeer positief tegenover de regeling staan geven met name als redenen de kostenbesparing, een tijdige levering van schoolboeken aan het begin van het schooljaar en dat scholen zorgvuldiger/bewuster een keuze voor leermiddelen moeten maken.

Docenten die zeer negatief tegenover de regeling staan geven met name als redenen dat de kosten bepalen welke methode gebruikt gaat worden en niet de kwaliteit, dat de school een te klein budget van de overheid zal krijgen en dat leerlingen minder zorgvuldig met de boeken zullen omgaan. Een deel van deze docenten is van mening dat de aanschaf van en zorg voor leermiddelen een taak van de ouders is en niet van de overheid.

4.3 Gevolgen van de regeling

Ruim de helft van de docenten (55%) ziet de regeling als een bedreiging van hun vrijheid bij de keuze van nieuwe methoden/leermiddelen. Het grootste deel van deze docenten (37%) ziet de regeling enigszins als bedreiging en 18% ziet het als een grote bedreiging.

Er bestaat een verband tussen enerzijds de mate waarin docenten positief of negatief staan tegenover de financieringsregeling en de mate waarin zij de regeling als een bedreiging van hun keuzevrijheid zien. Zo geeft 80% van de docenten die zeer negatief staan tegenover de financieringsregeling aan dat zij de regeling als een bedreiging van hun keuzevrijheid zien. Van de docenten die zeer positief staan tegenover de financieringsregeling ziet 80% de regeling niet als een bedreiging van hun keuzevrijheid.

Docenten die de regeling zien als een bedreiging van hun keuzevrijheid geven daarvoor met name als argumenten dat door een beperkt budget de school wordt beperkt in het kiezen van een methode, de prijs van een methode belangrijker wordt dan de kwaliteit en dat men langer met een methode zal moeten werken.

Het merendeel van de docenten verwacht dat de directie/het management van hun school zich *vanuit financieel oogpunt* meer zal gaan bemoeien met de keuze en de aanschaf van methoden/leermiddelen dan nu het geval is: tweederde van de docenten verwacht een grote bemoeienis van de directie/het management vanuit financieel oogpunt en driekwart van de docenten verwacht dat de directie/het management strengere financiële kaders gaat stellen.

Een *kwart* van de docenten verwacht dat de *inhoudelijke* betrokkenheid van de directie/het management als gevolg van de nieuwe regeling zal toenemen bij de aanschaf van methoden/leermiddelen.

De (mogelijke) toenemende inhoudelijke betrokkenheid van het management wordt door de docenten in mindere mate als een bedreiging van hun keuzevrijheid gezien dan de financiële betrokkenheid van het management.

Van de *docenten* verwacht *tweederde* dat hun school langer met een methode gaat doen als gevolg van de regeling. Uit het onderzoek onder schoolmanagers (voorjaar 2007) blijkt dat 42% van hen verwacht gemiddeld langer met een methode te gaan doen als gevolg van de nieuwe lumpsumregeling.

Indien de nieuwe lumpsumregeling er inderdaad toe leidt dat scholen gemiddeld langer met een methode gaan werken, ziet ruim de helft van de docenten dit als een slechte ontwikkeling en geeft 17% van de docenten aan dat ze het een goede (6%) tot een acceptabele ontwikkeling (11%) vinden. Docenten in de categorie 'acceptabele ontwikkeling' zien zowel voordelen als nadelen aan de geschetste ontwikkeling maar zien geen bezwaren om langer met een methode te moeten werken.

Degenen die het langer werken met een methode als een slechte ontwikkeling zien, geven met name als redenen het belang van de actualiteit van de methode en de beperking van de vrijheid om een methode te vervangen als deze niet voldoet.

Degenen die het langer werken met een methode als een goede ontwikkeling zien, geven met name als redenen: de beperking van de kosten, het voorkomen van onnodig wisselen van methoden (stabiliteit) en de noodzaak tot een (nog) bewuster kiezen van een methode.

4.4 Perceptie van kosten

Er werd de docenten een aantal mogelijkheden voorgelegd om op de kosten van leermiddelen te bezuinigen indien de directie daartoe zou besluiten. Tweederde van de docenten geeft het meer gebruik maken van digitaal materiaal als mogelijke oplossing; ongeveer de helft van de docenten staat positief tegenover het idee leerlingen niet meer in de werkboeken maar in schriften laten schrijven.

Ten aanzien van deze aspecten (gebruik digitaal materiaal en gebruik van schriften in plaats van werkboeken) komt de mening van de docenten overeen met de mening van de schoolmanagers.

Overwegend negatief staan de docenten tegenover mogelijkheden als 'meer met klassesetjes gaan werken', 'langer met een methode gaan werken', 'meer materialen kopiëren' en het idee de ouderbijdrage te verhogen.

Schoolleiders staan, in vergelijking met de docenten, wat positiever tegenover het idee meer met leerlingensetjes te gaan werken.

4.5 Gebruik van methoden van educatieve uitgeverijen

Bijna alle docenten gebruiken voor het vak dat men doceert een methode van een educatieve uitgeverij. Een ruime meerderheid is (zeer of enigszins) tevreden over de door hen gebruikte methode van een educatieve uitgeverij.

Ruim tweederde van de docenten zou het als een slechte ontwikkeling zien als men (in het kader van bezuinigingen) alleen met zelf ontwikkeld materiaal zou moeten werken in plaats van met de door hen gebruikte methode van een educatieve uitgeverij: het ontwikkelen van leermiddelen kost teveel tijd, het is een vak apart en het gevaar dreigt dat er dan geen standaard/richtlijn meer is.

Als belangrijke meerwaarden van het gebruik van een door een educatieve uitgeverij ontwikkelde methode/leermiddel zien de docenten het gemak, het verkrijgen van eenduidigheid binnen de sectie, een betere waarborg van de continuïteit van het leerproces en de (door docenten ervaren) kwaliteit van methoden/leermiddelen die door educatieve uitgeverijen worden ontwikkeld.

Verreweg het meest genoemde nadeel van het gebruik van een door een educatieve uitgeverij ontwikkelde methode/leermiddel is 'dat de kosten hiervan hoger zijn' .

Een meerderheid van de docenten geeft aan dat de kosten van leermiddelen die door educatieve uitgeverijen zijn ontwikkeld, te hoog liggen ten opzichte van de kwaliteit.

Circa de helft van de docenten is van mening dat zelf ontwikkeld materiaal over het algemeen net zo goed of zelfs beter is dan door educatieve uitgeverijen ontwikkeld materiaal als het gaat om het behalen van goede leerresultaten. Een kwart noemt zelf ontwikkeld materiaal op dit punt minder goed.

4.6 Gebruik van zelf ontwikkelde leermiddelen

Een meerderheid van de docenten (60%) geeft aan dat de directie/het management van hun school positief zal staan tegenover het door docenten zelf ontwikkelen van leermiddelen. Een derde (35%) van de docenten zou zelf een bijdrage willen leveren aan de ontwikkeling van nieuwe methoden/leermiddelen als de directie/het management hen dat zou vragen; bijna de helft (47%) zou niet zelf willen meewerken aan het ontwikkelen van nieuw materiaal.

De meeste docenten (69%) zouden het een slechte ontwikkelingen vinden als men alleen met zelf ontwikkeld materiaal zou moeten werken.

Van de docenten verwacht 41% dat de directie/het management van hun school het *zelf* ontwikkelen van leermiddelen gaat stimuleren vanwege de nieuwe lumpsumregeling. Ruim een kwart van hen verwacht dat de directie/het management dat gaat stimuleren om financiële redenen en 13% om andere redenen. Circa eenderde van de docenten verwacht niet dat de directie/het management van de school het zelf ontwikkelen van leermiddelen gaat stimuleren.

Van de docenten maakt circa de helft (48%) momenteel gebruik van zelf ontwikkelde leermiddelen en 11% van een zelf ontwikkelde methode. Verreweg de meeste zelf ontwikkelde leermiddelen worden gebruikt 'als aanvulling op de reguliere methode' (41%). De tevredenheid met de zelf ontwikkelde leermiddelen is, als verwacht mag worden, groot: bijna alle docenten zijn tevreden over het door hen ontwikkelde materiaal.

Een meerderheid (58%) ziet het zelf ontwikkelen van met name leermiddelen als een verrijking van hun functie als docent.

5 RESULTATEN

De resultaten worden uitgesplitst naar onderwijstype waarin men (het meeste) lesgeeft (vmbo, vmbo-t, vmbo-k&b, vmbo-overig, havo of vwo).

Voorts hebben wij gekeken in hoeverre er verschillen zijn naar de bouw waarin men lesgeeft (onderbouw, bovenbouw of beide) en naar type docent (docent algemeen vormende vakken, werkzaam als vakdocent of beide).

Daar waar we significante verschillen signaleren, hebben wij deze in de rapportage beschreven.

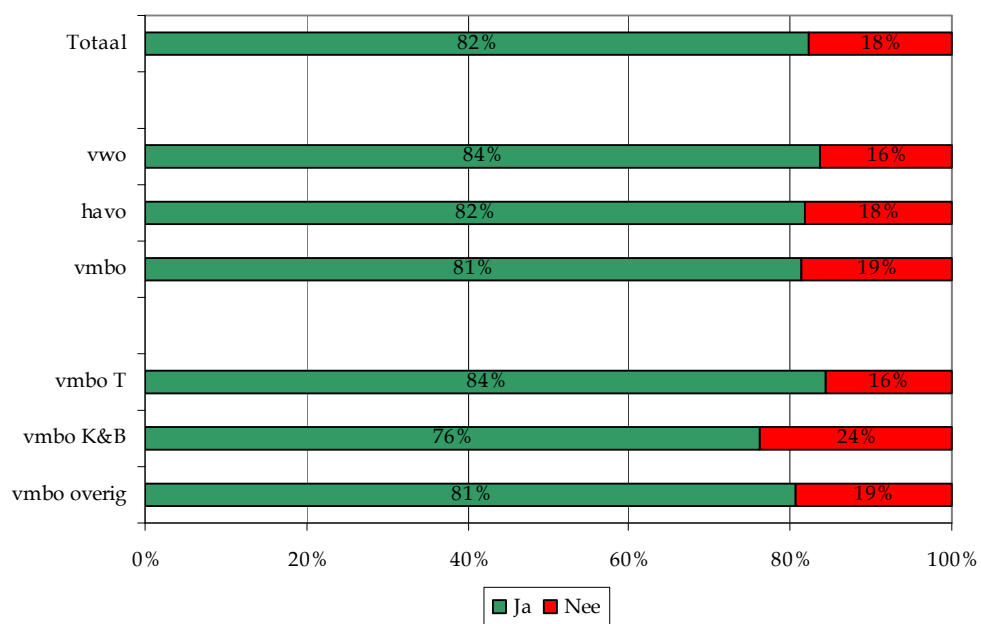
Om een indeling naar type docent te kunnen maken hebben wij de docenten gevraagd zich in te delen in één van de drie groepen ("Geeft u les in de algemeen vormende vakken of als vakdocent?"). We hebben de docenten niet naar de vakken gevraagd die zij doceren.

De verschillenanalyse tussen docenten die algemeen vormende vakken doceren, vakdocenten en vakdocenten die tevens algemeen vormende vakken doceren, levert geen zinvolle verschillen op.

5.1 Bekendheid met en algemene houding tegenover de regeling

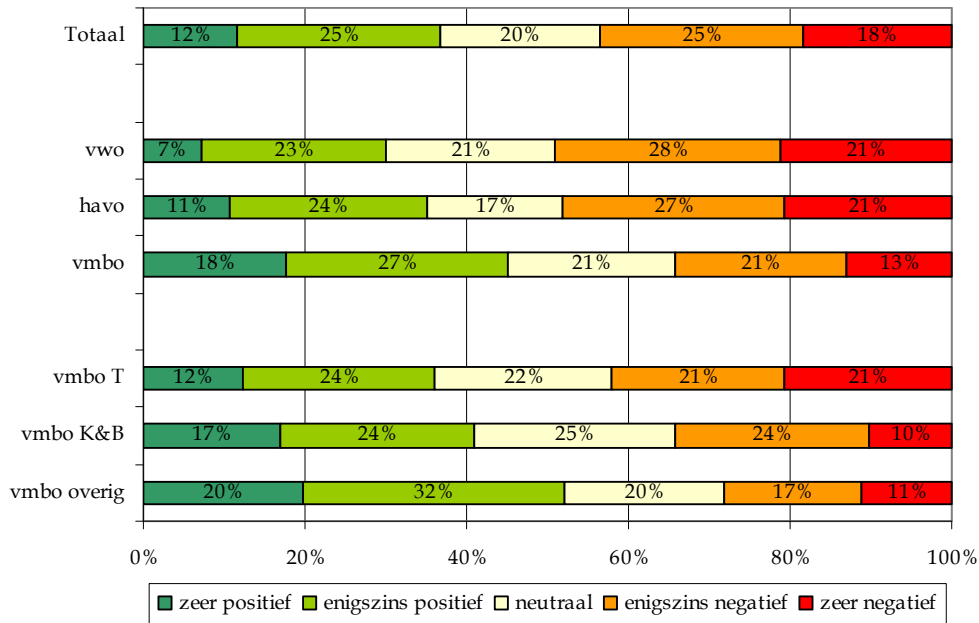
Vanaf schooljaar 2008/2009 wordt de financiering van leermiddelen in de lumpsum van de scholen in het voortgezet onderwijs opgenomen. Concreet betekent dit dat de bekostiging van schoolboeken voor rekening van de school zelf komt. Aan de docenten is gevraagd of men hiermee bekend is.

Bent u ermee bekend dat vanaf schooljaar 2008/2009 de financiering van leermiddelen in de lumpsum van de scholen in het voortgezet onderwijs wordt opgenomen?

Een ruime meerderheid (82%) blijkt bekend te zijn met deze regeling. Ter vergelijking: het in het voorjaar 2007 uitgevoerde onderzoek onder schoolmanagers in het voortgezet onderwijs laat zien dat 97% van de schoolmanagers met deze regeling bekend was.

Hoe staat u in grote lijnen tegenover deze regeling (financiering van leermiddelen onderbrengen in de lumpsum van scholen)?

Ruim een derde (37%) van de docenten staat positief tegenover deze regeling (financiering van leermiddelen onderbrengen in de lumpsum van scholen): 12% staat er zeer positief tegenover en een kwart enigszins positief. 44% van de docenten staat negatief tegenover de regeling (25% enigszins en 18% zeer negatief).

Deze percentages staan in schril contrast met de houding van *schoolmanagers*: 65% van de schoolmanagers bleek in voorjaar 2007 positief tegenover de regeling te staan en 20% bleek er negatief tegenover te staan.

Degenen die zeer positief tegenover de regeling staan, lichten dit veelal als volgt toe:

- Het is een kostenbesparing voor de ouders;
- Leerlingen hebben als de school voor de aanschaf en distributie van de boeken verantwoordelijk is aan het begin van het jaar (op tijd) alle boeken (nu hebben leerlingen dat soms niet, bijvoorbeeld als de ouders minder draagkrachtig zijn en de boeken niet hebben aangeschaft);
- Het maakt het onderwijs toegankelijk voor iedereen;
- De regeling zorgt ervoor dat scholen zorgvuldiger een boekkeuze moeten maken.

Degenen die enigszins positief tegenover de regeling staan, lichten dit veelal als volgt toe:

- Het is een kostenbesparing voor de ouders;
- Leerlingen hebben aan het begin van het jaar (op tijd) alle (nu hebben ze dat soms niet, bijvoorbeeld als de ouders minder draagkrachtig zijn en/of dat de school niet tijdig voor uitlevering zorgt);
- Het maakt scholen meer kostenbewust ten aanzien van leermiddelen;
- Maar een minpunt is dat de regeling extra kosten voor de school meebrengt. Zijn de vergoedingen wel kostendekkend?

Degenen die neutraal tegenover de regeling staan, lichten dit veelal als volgt toe:

- Het is een kostenbesparing voor de ouders;
- Het is afwachten hoe hoog het lumpsumbedrag voor de scholen gaat worden. Zijn de vergoedingen wel kostendekkend?;
- Misschien gaan scholen voor de goedkoopste in plaats van de beste leermiddelen;
- Ik kan de gevolgen nog niet overzien.

Degenen die enigszins negatief tegenover de regeling staan, lichten dit veelal als volgt toe:

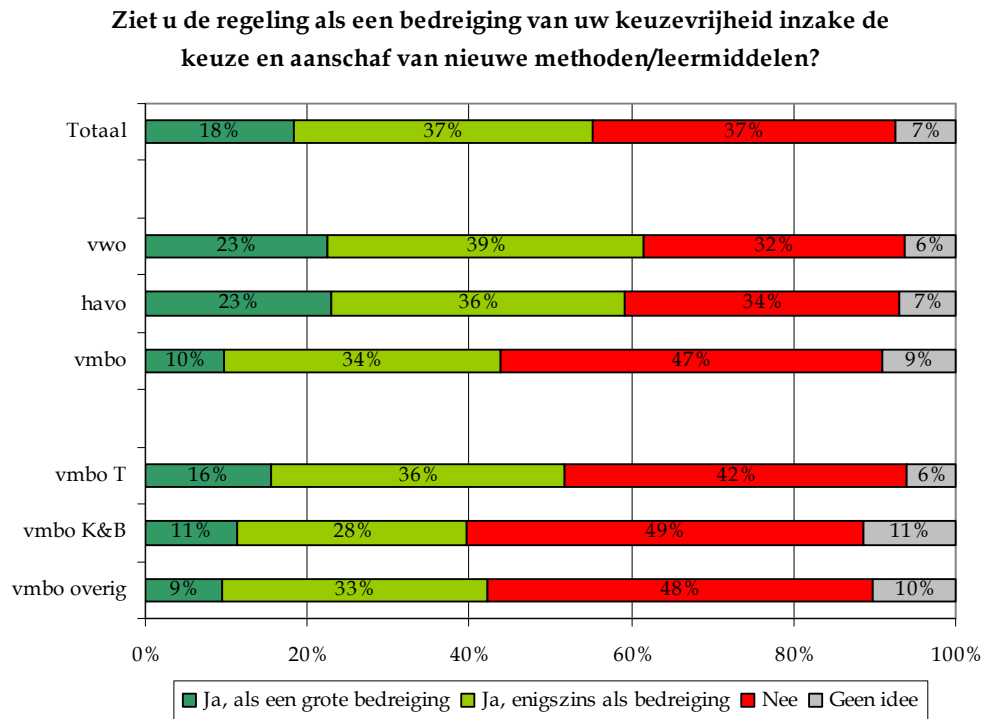
- Leerlingen zullen minder zorgvuldig met de boeken omgaan;
- De kosten bepalen welke methode gebruikt gaat worden en niet de kwaliteit;
- Docenten worden gedwongen een methode langer te gebruiken/scholen zullen langer met een methode gaan werken;
- De school krijgt een te klein budget van de overheid;
- De directie gaat beslissen waar het geld aan uitgegeven wordt.

Degenen die zeer negatief tegenover de regeling staan, lichten dit veelal als volgt toe:

- De kosten bepalen welke methode gebruikt gaat worden en niet de kwaliteit;
- De school krijgt een te klein budget van de overheid;
- Leerlingen zullen minder zorgvuldig met de boeken omgaan;
- Aanschaf van en zorg voor leermiddelen is een taak van de ouders en niet van de overheid.

5.2 Positieve en negatieve gevolgen van de regeling

Ruim de helft van de docenten (55%) ziet de regeling als een bedreiging van hun keuzevrijheid inzake de keuze en aanschaf van nieuwe methoden/leermiddelen. Het grootste deel van hen (37%) ziet het enigszins als bedreiging en 18% ziet het als een grote bedreiging.

Er bestaat een verband tussen enerzijds de mate waarin docenten positief of negatief staan tegenover de financieringsregeling (zie pagina 15) en de mate waarin zij de regeling als een bedreiging van hun keuzevrijheid zien. De meeste docenten die zeer negatief staan tegenover de regeling zien de regeling als een bedreiging van hun keuzevrijheid en de meeste docenten die zeer positief staan tegenover de financieringsregeling zien de regeling niet als een bedreiging van hun keuzevrijheid.

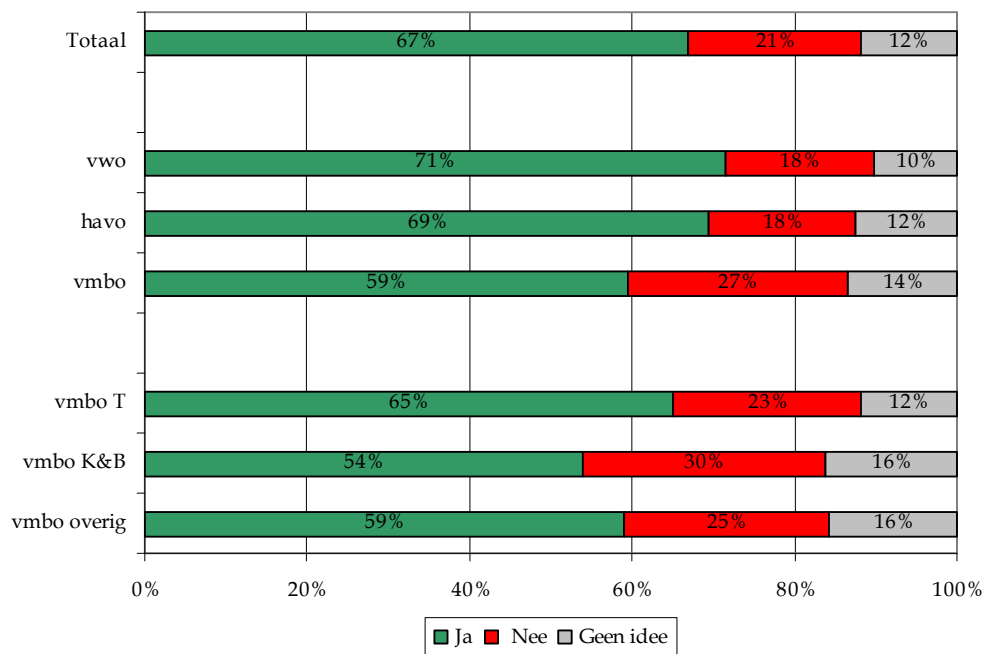
Aan degenen die de regeling zien als een bedreiging van hun keuzevrijheid is gevraagd in welke zin men de regeling als een bedreiging van de keuzevrijheid ziet. Degenen die de regeling als een grote bedreiging zien, lichten dit veelal als volgt toe:

- Door een beperkt budget wordt de school beperkt in het kiezen van een methode;
- De prijs van een methode zal belangrijker worden dan de kwaliteit;
- Er zal langer met een methode gedaan moeten worden.

Degenen die de regeling enigszins als een bedreiging zien, lichten dit veelal als volgt toe:

- De prijs van een methode zal belangrijker worden dan de kwaliteit;
- Er zal langer met een methode gedaan moeten worden.

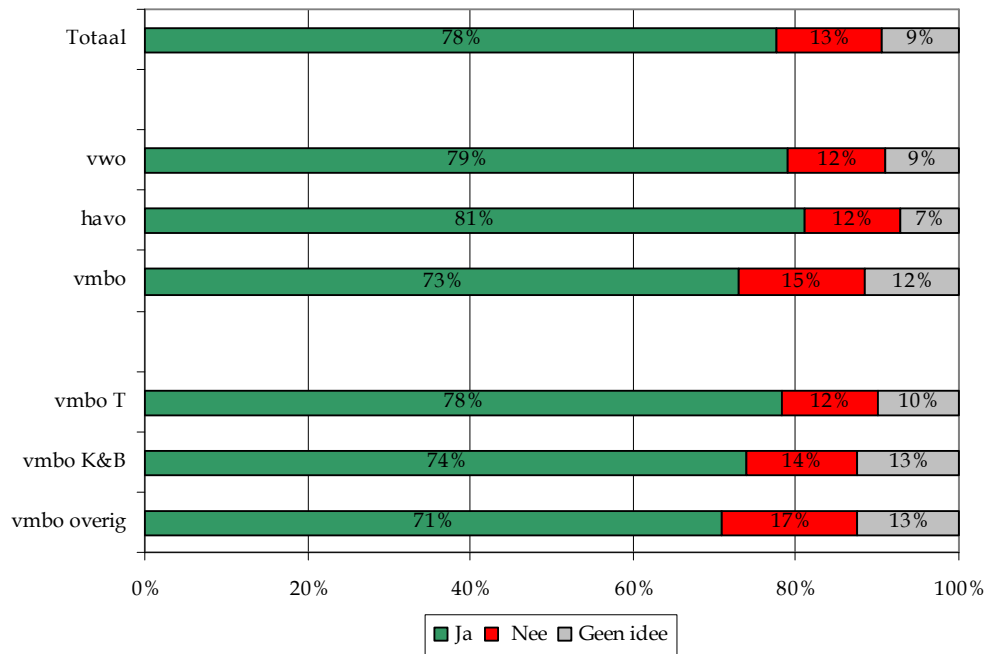
Verwacht u dat de directie/het management van uw school zich vanuit financieel oogpunt meer gaat bemoeien met de keuze en de aanschaf van methoden/leermiddelen dan nu het geval is?

Tweederde van de ondervraagden (67%) verwacht dat de directie/het management van hun school zich vanuit financieel oogpunt – als gevolg van de nieuwe regeling – meer gaat bemoeien met de keuze en de aanschaf van methoden/leermiddelen dan nu het geval is.

Bijna alle docenten die de regeling als een grote bedreiging zien van hun keuzevrijheid, verwachten dat het management van hun school zich vanuit *financieel oogpunt* meer gaat bemoeien met de keuze en de aanschaf van methoden/leermiddelen dan nu het geval is. Van de docenten die de regeling niet als een bedreiging zien van hun keuzevrijheid verwacht eenderde dat het management van hun school zich vanuit *financieel oogpunt* meer gaat bemoeien met de keuze en de aanschaf van methoden/leermiddelen.

Verwacht u dat de directie/het management van uw school als gevolg van de nieuwe regeling strengere financiële kaders gaat stellen omtrent de aanschaf van methoden/leermiddelen?

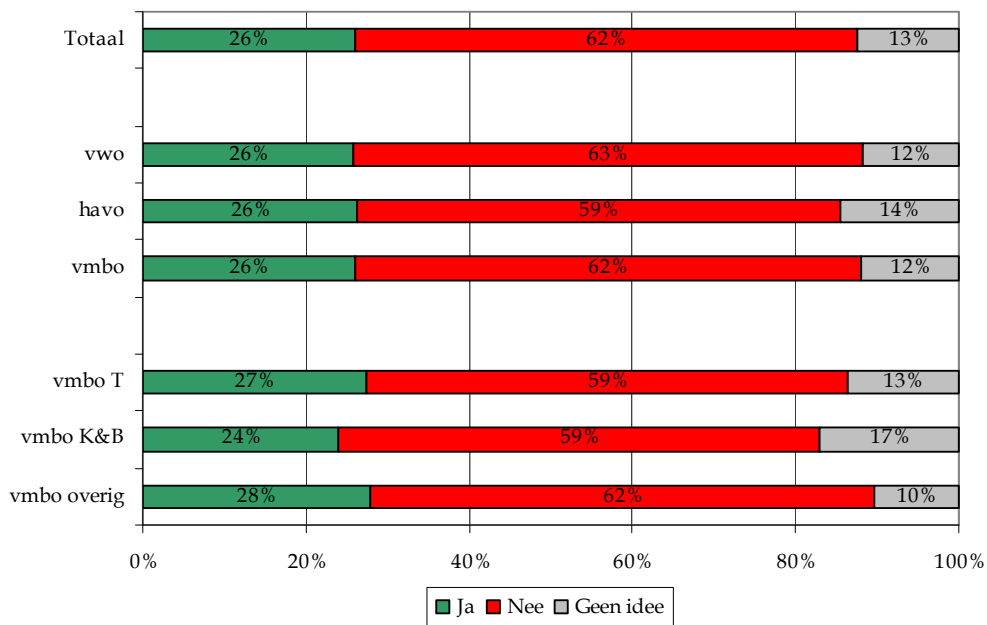
Ruim driekwart (78%) van de docenten verwacht dat de directie/het management van hun school als gevolg van de nieuwe regeling strengere financiële kaders gaat stellen omtrent de aanschaf van methoden/leermiddelen.

Bijna alle docenten die de regeling als een grote bedreiging zien van hun keuzevrijheid, verwachten dat het management van hun school als gevolg van de nieuwe regeling strengere financiële kaders gaat stellen omtrent de aanschaf van methoden/leermiddelen.

Van de docenten die de regeling niet als een bedreiging zien van hun keuzevrijheid verwacht *ruim de helft* dat het management van hun school strengere financiële kaders gaat stellen omtrent de aanschaf van methoden/leermiddelen.

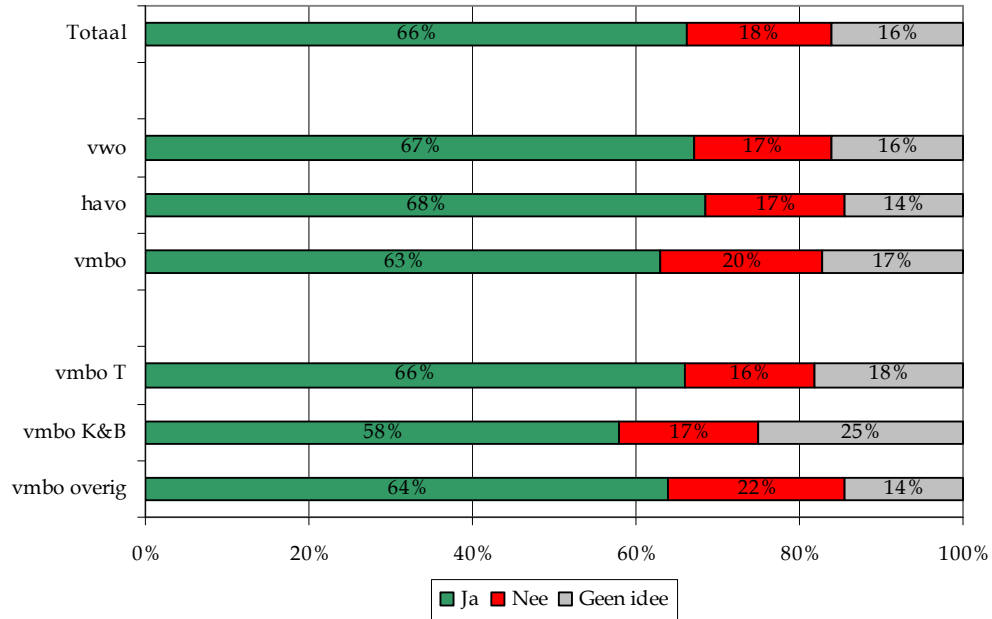
Een minderheid – maar nog steeds een kwart (26%) – verwacht dat de *inhoudelijke* betrokkenheid van de directie/het management als gevolg van de nieuwe regeling zal toenemen bij de aanschaf van methoden/leermiddelen.

Verwacht u dat de inhoudelijke betrokkenheid van de directie/het management als gevolg van de nieuwe regeling zal toenemen bij de aanschaf van methoden/leermiddelen?

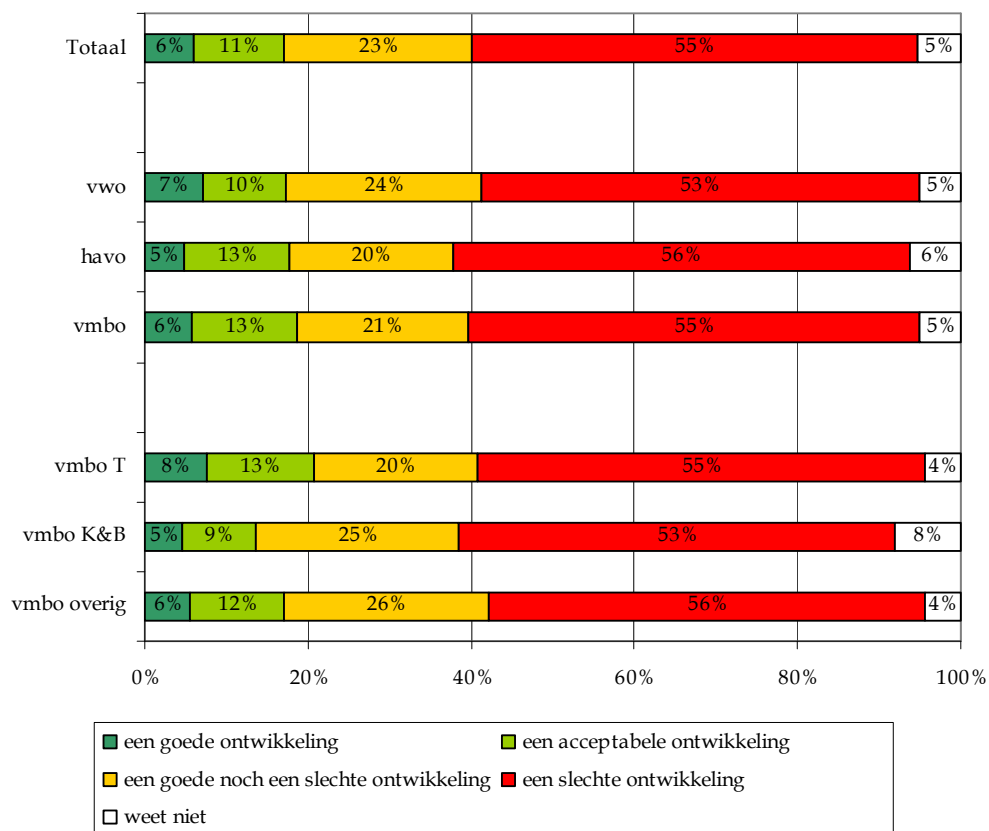
De (mogelijke) toenemende inhoudelijke betrokkenheid van het management wordt door de docenten minder als een bedreiging van hun keuzevrijheid gezien dan de financiële betrokkenheid van het management. Van alle docenten die de regeling als een grote bedreiging zien, verwacht ruim een derde dat de inhoudelijke betrokkenheid van het management zal toenemen; van alle docenten die de regeling niet als bedreiging zien verwacht 19% dat de inhoudelijke betrokkenheid van het management zal toenemen. Bij de vragen omtrent de verwachting van betrokkenheid van het management bij financiële zaken zijn de verschillen tussen de docenten die zich bedreigd voelen in hun vrijheid en die zich niet bedreigd voelen groter dan waar het de inhoudelijke betrokkenheid betreft.

Verwacht u dat uw school langer met een methode gaat doen als gevolg van de nieuwe lumpsumregeling?

Van de *docenten* verwacht een aanzienlijk groter deel - tweederde (66%) - dat hun school langer met een methode gaat doen als gevolg van de regeling. Uit het onderzoek onder schoolmanagers (voorjaar 2007) blijkt dat 42% van hen verwacht gemiddeld langer met een methode te gaan doen als gevolg van de nieuwe lumpsumregeling.

Stel dat de nieuwe lumpsumregeling er inderdaad toe leidt dat scholen gemiddeld langer met methoden gaan werken, wat vindt u daar dan van?

Indien de nieuwe lumpsumregeling er inderdaad toe leidt dat scholen gemiddeld langer met een methoden gaan werken, ziet ruim de helft van de docenten dit als een slechte ontwikkeling en geeft 17% van de docenten aan dat ze het een goede (6%) tot een acceptabele ontwikkeling (11%) vinden. Docenten in de categorie 'acceptabele ontwikkeling' zien zowel voordelen als nadelen aan de geschetste ontwikkeling maar zien geen bezwaren om langer met een methode te moeten werken.

Degenen die het als een slechte ontwikkeling zien, lichten dit veelal als volgt toe:

- Actualiteit is bij bepaalde vakken erg belangrijk;
- Als een methode niet voldoet, moet deze vervangen kunnen worden;
- Boeken verouderen erg snel.

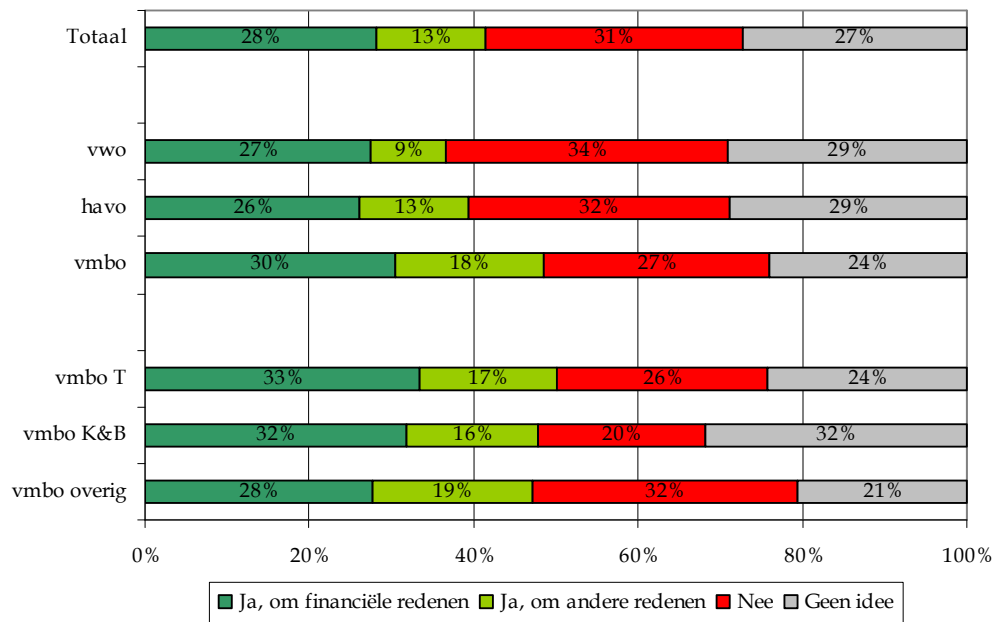
Degenen die het niet als een goede maar ook niet als een slechte ontwikkeling zien, lichten dit veelal als volgt toe:

- Dat is afhankelijk van de methode: als de methode nog niet verouderd is, is het prima om er langer mee te werken. Sommige methoden hoeven niet zo snel vervangen te worden;
- Financieel gezien is het goed;
- Je werkt beter met een methode als je deze langer gebruikt.

Degenen die het als een goede ontwikkeling zien, lichten dit veelal als volgt toe:

- De kosten rijzen anders de pan uit;
- Er hoeft niet van methode gewisseld te worden als deze goed is;
- Het dwingt tot een bewustere keuze van methoden.

Verwacht u dat de directie/het management van uw school het zelf ontwikkelen van leermiddelen gaat stimuleren vanwege de nieuwe lumpsumregeling?

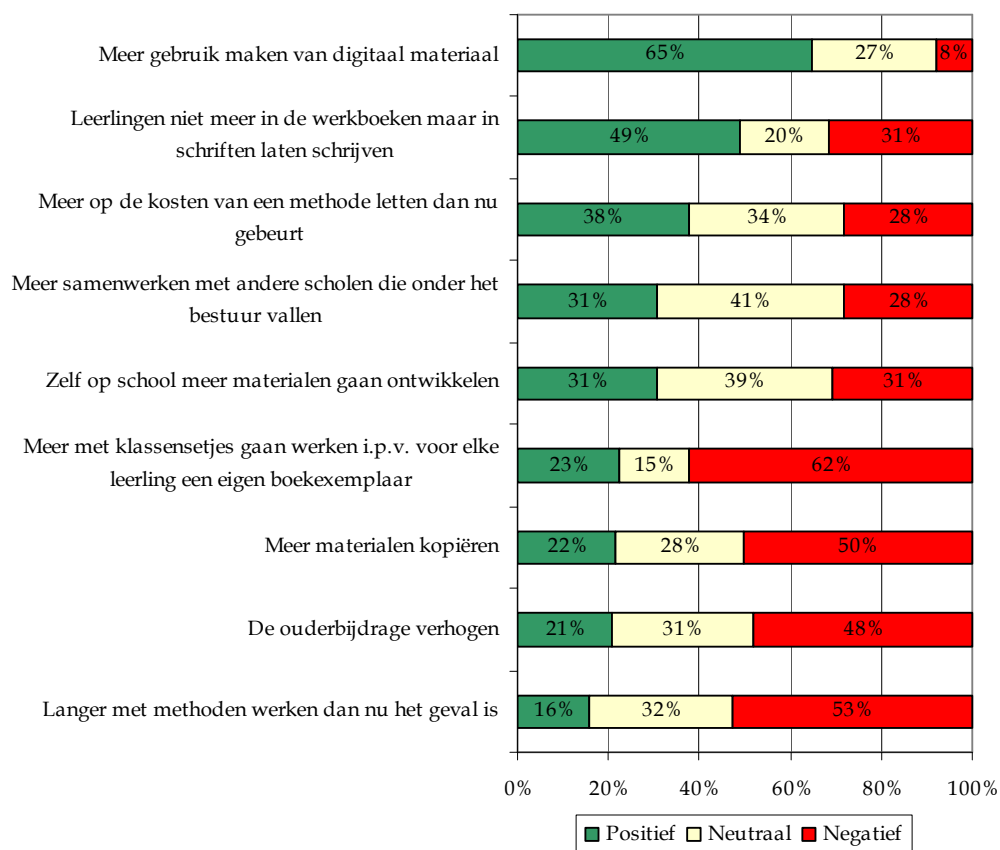

Van de ondervraagden verwacht een grote groep maar geen meerderheid (41%) dat de directie/het management van hun school het *zelf* ontwikkelen van leermiddelen gaat stimuleren vanwege de nieuwe lumpsumregeling. Ruim een kwart van hen (28%) verwacht dit om financiële redenen en 13% verwacht dit om andere redenen.

Circa eenderde (31%) verwacht niet dat de directie/het management van de school het zelf ontwikkelen van leermiddelen gaat stimuleren.

5.3 Perceptie van de kosten

Stel dat uw directie/management besluit te gaan bezuinigen op de kosten van leermiddelen in het kader van de nieuwe lumpsumregeling, hoe staat u dan tegenover de volgende mogelijkheden? -Totaal-

De helft of een meerderheid van de docenten staat positief tegenover de volgende mogelijkheden om op de kosten van leermiddelen te bezuinigen indien de directie daartoe besluit:

- Meer gebruik maken van digitaal materiaal (65%);
- Leerlingen niet meer in de werkboeken maar in schriften laten schrijven (49%).

De helft of een meerderheid van de docenten staat negatief tegenover de volgende mogelijkheden om op de kosten van leermiddelen te bezuinigen indien de directie daartoe besluit:

- Meer met klassensetjes gaan werken in plaats van voor elke leerling een eigen boekexemplaar (62%);
- Langer met methoden werken dan nu het geval is (53%);
- Meer materialen kopiëren (50%);
- De ouderbijdrage verhogen (48%).

Ter vergelijking: in voorjaar 2007 is aan schoolmanagers gevraagd welke mogelijke oplossingen men ziet als men niet met het gemiddelde lumpsumbedrag per leerling zou uitkomen. De meest genoemde oplossingen die deze groep zeker zou overwegen waren:

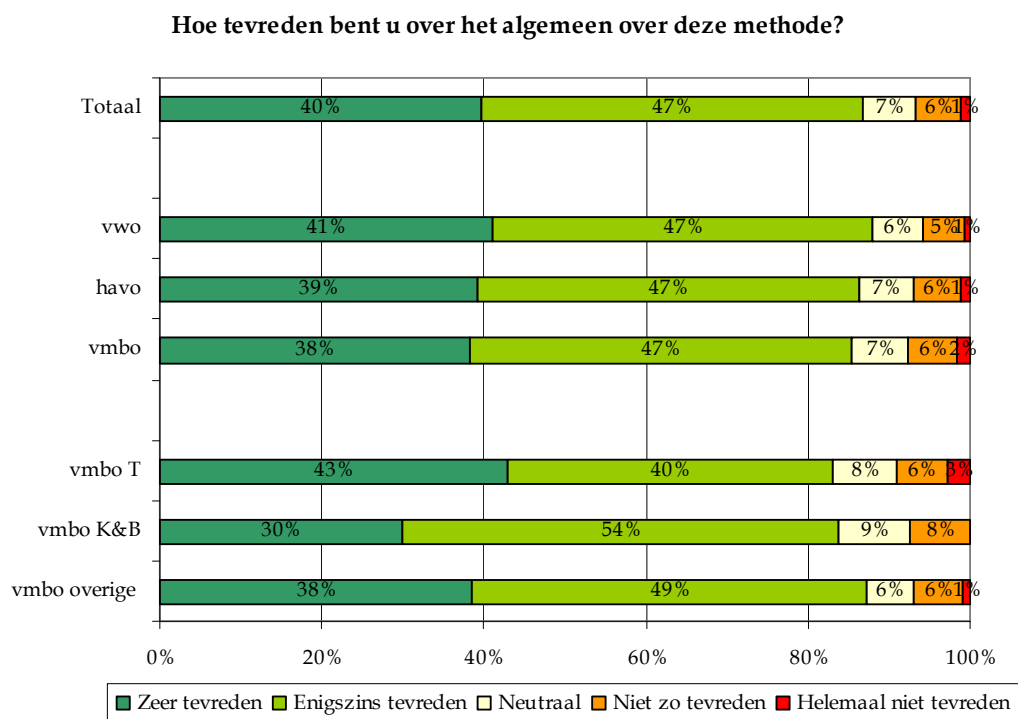
- Meer gebruik maken van digitaal materiaal (61%);
- Meer op de kosten van een methode letten dan nu gebeurt (54%);
- Meer met klassensetjes gaan werken (43%);
- Leerlingen in schriften laten schrijven in plaats van in werkboeken (41%).

De meest genoemde oplossingen die de groep schoolmanagers zeker niet zou overwegen waren:

- De ouderbijdrage verhogen (56%);
- Het bestuur zal een verdeelsleutel maken (54%);
- Het verschil laten betalen door ouders (51%).

5.4 Gebruik van methoden van educatieve uitgeverijen

Verreweg de meeste docenten (96%) gebruiken voor het vak dat men doceert een methode van een educatieve uitgeverij.

Een ruime meerderheid (87%) is in meer of mindere mate tevreden over de door hen gebruikte methode van een educatieve uitgeverij: 40% is hier zeer en 47% enigszins tevreden over.

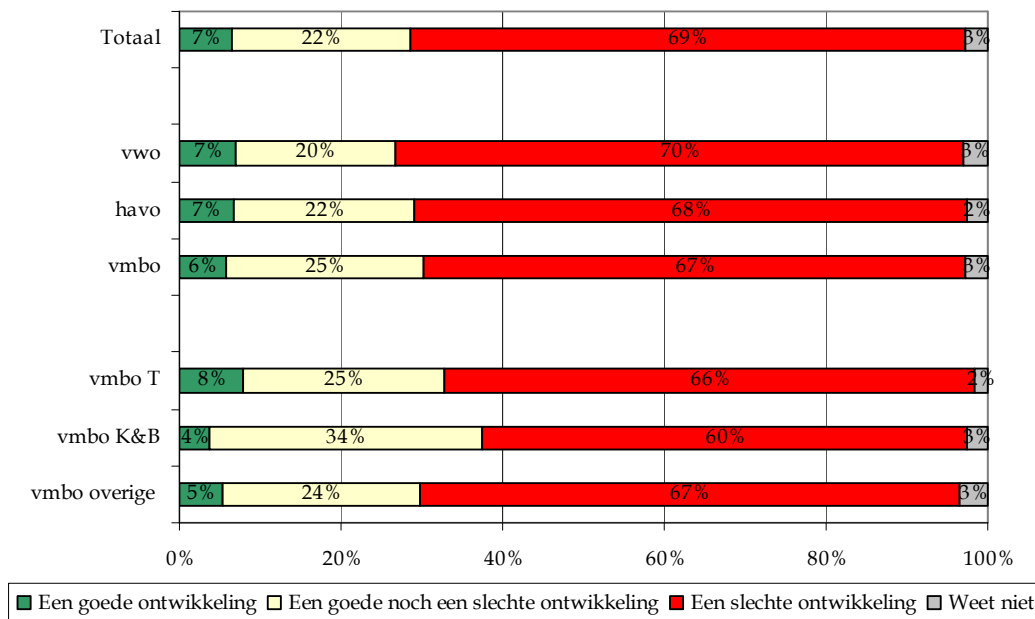
5.5 Gebruik van zelf ontwikkelde leermiddelen

Van de docenten maakt circa de helft (48%) momenteel gebruik van zelf ontwikkelde leermiddelen en 11% van een zelf ontwikkelde methode.

Aan degenen die gebruik maken van zelf ontwikkelde leermiddelen en/of (in veel mindere mate) methoden is vervolgens gevraagd om welke redenen men daar gebruik van maakt.

Verreweg de meest genoemde reden om gebruik te maken van zelf ontwikkelde leermiddelen is 'als aanvulling op de reguliere methode' (41%). De tevredenheid met de zelf ontwikkelde leermiddelen is, als verwacht mag worden, groot: bijna alle docenten zijn over het door hen ontwikkelde materiaal tevreden.

Stel dat u in plaats van met deze methode alleen met zelf ontwikkeld materiaal zou moeten werken, wat zou u daar dan van vinden?

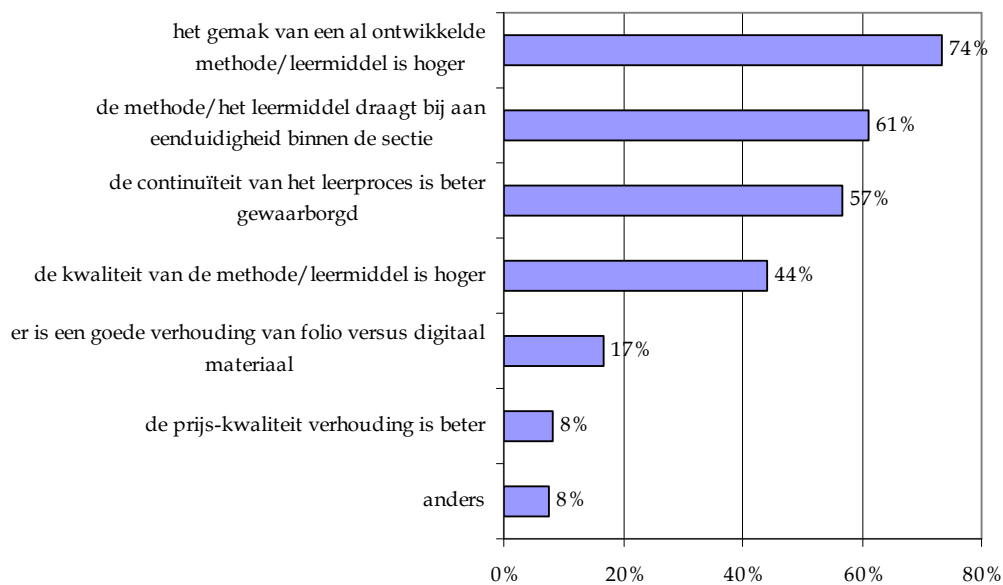

De meeste docenten (69%) zouden het als een slechte ontwikkeling zien als men alleen met zelf ontwikkeld materiaal zou moeten werken in plaats van met de door hen gebruikte methode van een educatieve uitgeverij.

De meest genoemde redenen om dit als een slechte ontwikkeling te zien, zijn:

- Het ontwikkelen van een methode kost teveel tijd (en die tijd heeft men niet);
- Het ontwikkelen van een methode is een vak apart en vereist een bepaalde deskundigheid/expertise;
- Dan is er geen standaard/richtlijn meer.

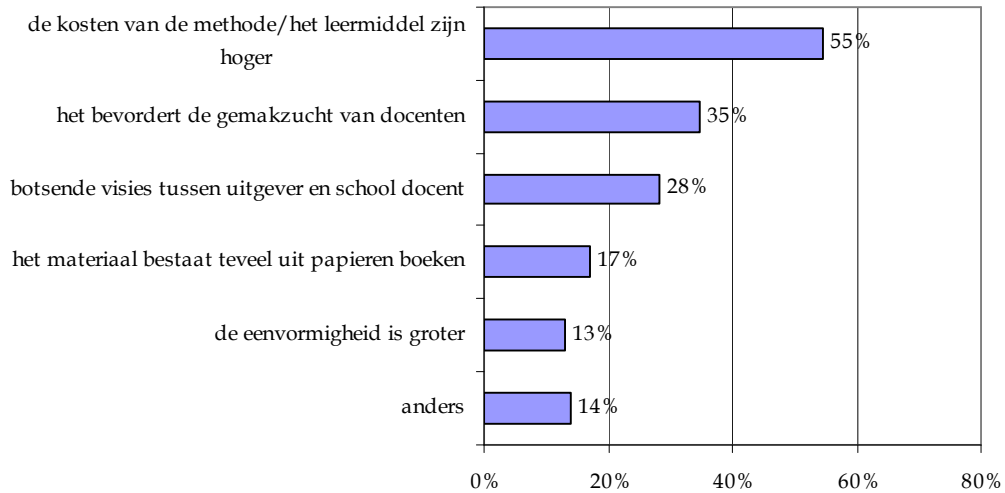
Wat ziet u als de belangrijkste meerwaarde(n) van het gebruik van een door een educatieve uitgeverij ontwikkelde methode/leermiddel ten opzichte van zelf ontwikkeld materiaal?

De relatief meest genoemde zaken die als de belangrijkste meerwaarden van het gebruik van een door een educatieve uitgeverij ontwikkelde methode/leermiddel zijn:

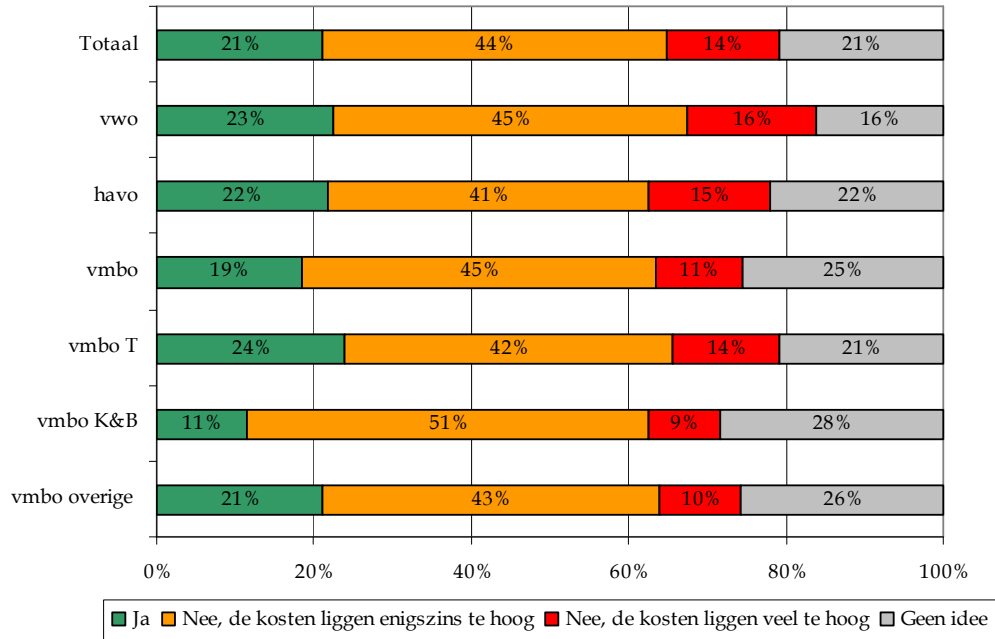
- het gemak is hoger (74%);
- draagt bij aan eenduidigheid binnen de sectie (61%);
- de continuïteit van het leerproces is beter gewaarborgd (57%);
- de kwaliteit van de methode/leermiddel is hoger (44%).

Wat ziet u als de belangrijkste nadelen van het gebruik van een door een educatieve uitgeverij ontwikkelde methode/leermiddel ten opzichte van zelf ontwikkeld materiaal?

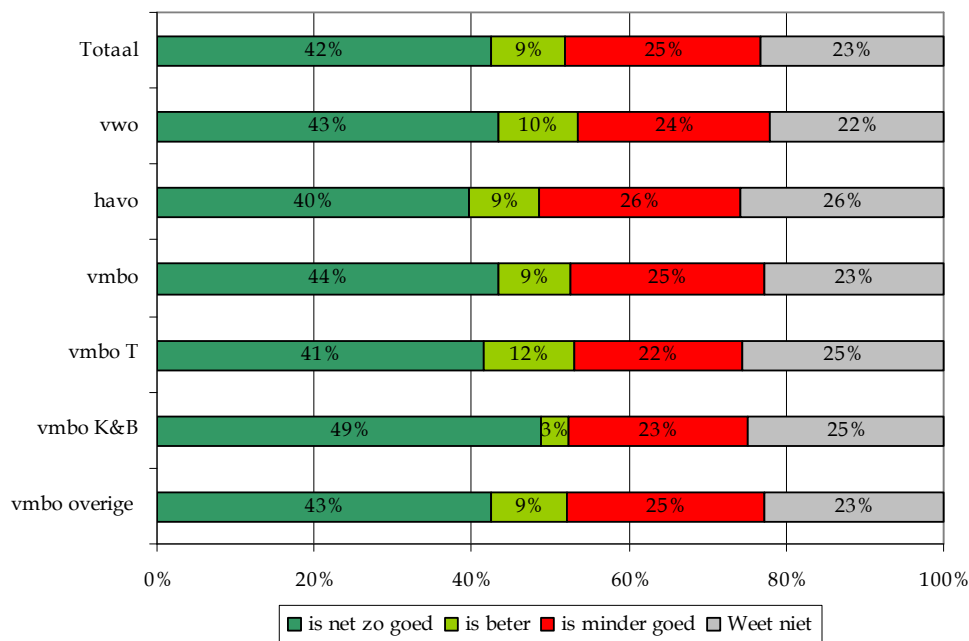
Verreweg het meest genoemde nadeel van het gebruik van een door een educatieve uitgeverij ontwikkelde methode/leermiddel is dat de kosten hiervan hoger zijn (55%).

Als u kijkt naar de kosten van leermiddelen die door educatieve uitgeverijen zijn ontwikkeld, vindt u deze dan in verhouding staan tot de kwaliteit?

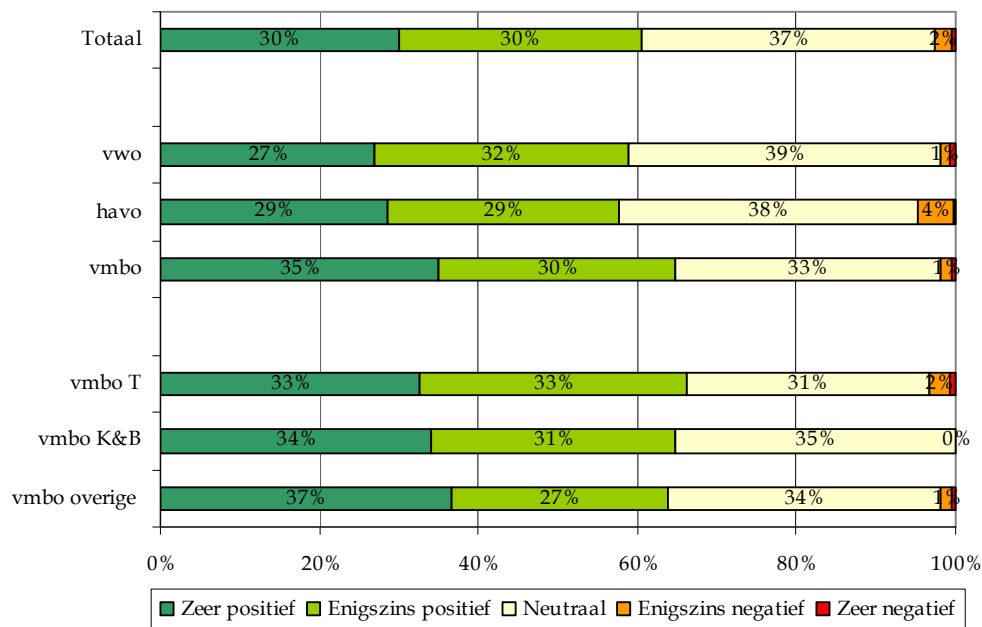
Een meerderheid van de docenten (58%) geeft aan dat de kosten van leermiddelen die door educatieve uitgeverijen zijn ontwikkeld, te hoog liggen ten opzichte van de kwaliteit: 44% vindt dat deze enigszins en 14% dat deze veel te hoog liggen.

Bent u van mening dat zelf ontwikkeld materiaal over het algemeen net zo goed is als door educatieve uitgeverijen ontwikkeld materiaal als het gaat om het behalen van goede leerresultaten?

Circa de helft van de docenten (51%) is van mening dat zelf ontwikkeld materiaal over het algemeen net zo goed (42%) of zelfs beter (9%) is dan door educatieve uitgeverijen ontwikkeld materiaal als het gaat om het behalen van goede leerresultaten. Een kwart noemt zelf ontwikkeld materiaal op dit punt minder goed.

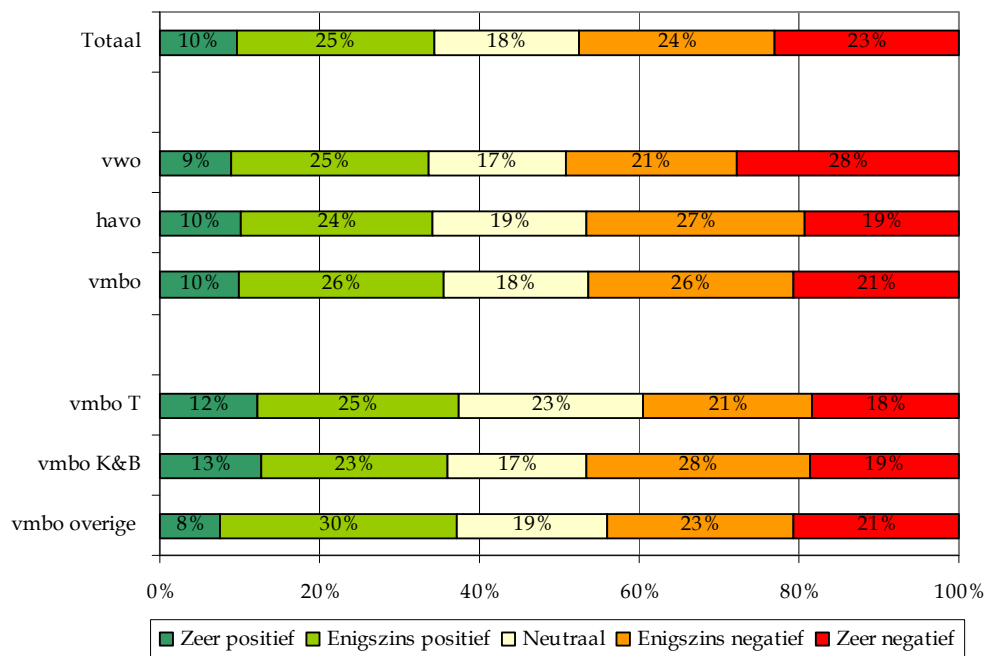
Hoe staat de directie/het management van uw school tegenover het door docenten zelf ontwikkelen van methoden/leermiddelen?

Een meerderheid van de docenten (60%) geeft aan dat de directie/het management van hun school positief staat tegenover het door docenten zelf ontwikkelen van methoden/leermiddelen; 30% staat hier zeer en eveneens 30% enigszins positief tegenover.

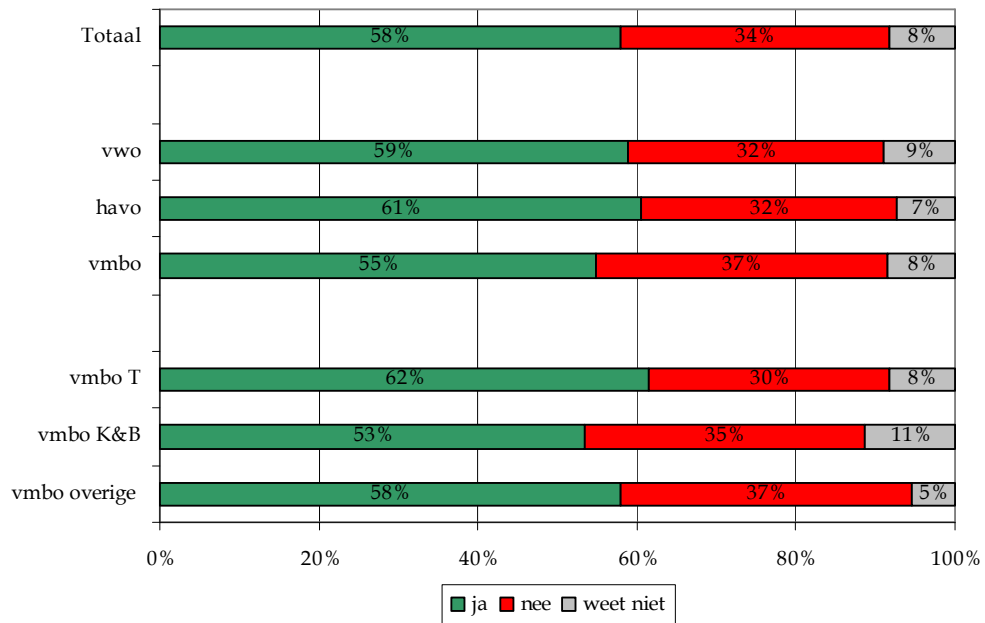
Een kleine minderheid staat hier negatief tegenover.

Stel dat uw directie/management u vraagt zelf een methode/leermiddel te ontwikkelen, hoe staat u daar dan tegenover?

Anders dan de directie staat slechts een derde (35%) van de docenten positief tegenover de vraag vanuit de directie/management om *zelf* een methode/leermiddel te ontwikkelen. Een relatief klein gedeelte van de docenten (10%) staat hier zeer positief tegenover en een kwart enigszins positief. Bijna de helft van de docenten (47%) staat in meer of mindere mate negatief tegenover de vraag vanuit de directie om zelf een methode/leermiddel te ontwikkelen (24% enigszins negatief en 23% zeer negatief).

**Ziet u het zelf ontwikkelen van een methode/leermiddel als een
verrijking van uw functie als docent?**

Een meerderheid (58%) ziet het zelf ontwikkelen van een methode/leermiddel als een verrijking van hun functie als docent.

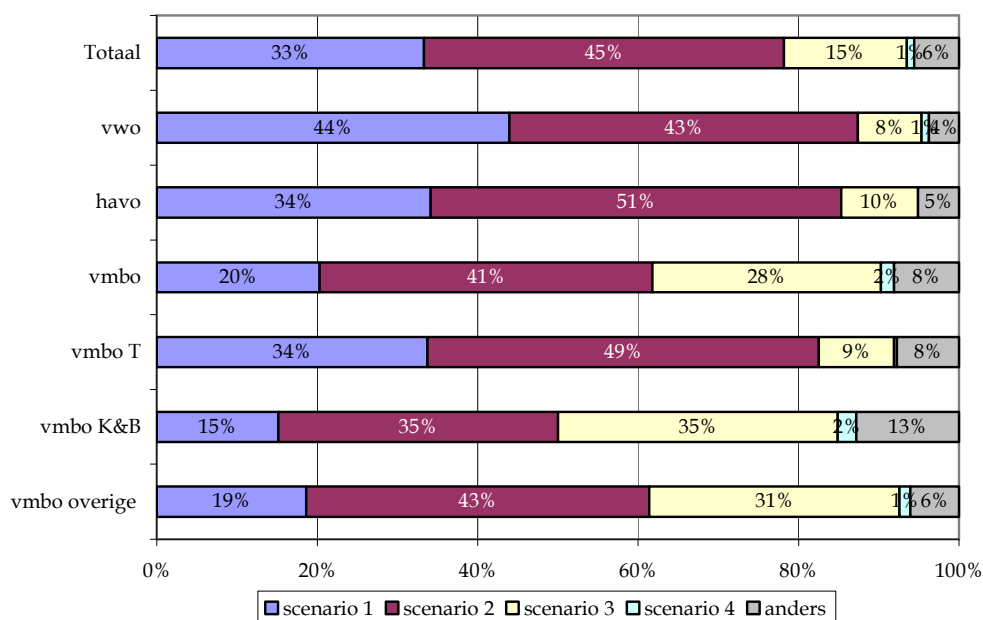
5.6 Bekendheid met de GEU

Een ruime meerderheid van de docenten (81%) had – voordat men aan dit onderzoek meedeed – nog nooit van de GEU gehoord. Bij schoolleiders ligt de bekendheid met de GEU aanzienlijk hoger en wel op 46%.

5.7 Achtergrondvragen

Van de ondervraagde docenten is het merendeel (57%) werkzaam op een scholengemeenschap met vmbo, havo en vwo. Voorts is een relatief grote groep (22%) werkzaam op een scholengemeenschap met havo en vwo. 11% werkt op een zelfstandige vmbo-locatie.

Voor welk scenario heeft de school bij de herziening van de onderbouw/basisvorming gekozen?

De grootste groep - maar geen meerderheid (45%) - heeft bij de herziening van de onderbouw/basisvorming gekozen voor scenario 2: een deel van het programma wordt flexibel ingevuld in projectvorm. Het lerarenteam dat dit programma uitvoert, werkt een deel van de tijd apart met het eigen vak, een ander deel samen in vakoverstijgende projecten. Circa eenderde (33%) heeft voor scenario 1 gekozen: de school blijft dicht bij het bestaande. Het programma bestaat uit de vertrouwde schoolvakken. Het lerarenteam dat dit programma uitvoert, maakt werk van een goede afstemming op de relevante onderdelen.

In het vmbo is relatief vaak voor scenario 3 gekozen, waarbij verschillende onderdelen van het programma met elkaar geïntegreerd worden tot grotere gehelen, bijvoorbeeld leergebieden.

Het percentage scholen dat voor scenario 4 heeft gekozen (waarbij alles op de schop gaat) is beperkt.